

معرفی عنایع

نگهداری

تبلیغ و تنظیم: صدیقه سلطانی فر

۱- نقشه‌ها و طریق نگهداری آن در کتابخانه‌ها و مراکز اسناد؛ تعریف نقشه:

- ۱- نقشه‌های اقتصادی، نقشه‌های کشاورزی، نقشه‌های ترجمت، نقشه‌های زیستی، نقشه‌های صنعتی و تجارتی، نقشه راهها و خطوط ارتباطی و...
- ۲- نقشه‌های سیاسی، نقشه تقسیمات کشوری و حوزه حکومتی، نقشه‌های نظامی و...
- ۳- نقشه‌های تاریخی
- ۴- نقشه‌های شهری
- ۵- نقشه‌های منطقه‌ای و ناحیه‌ای

- طرز نگهداری نقشه‌ها در کتابخانه‌ها و مراکز اسناد

نقشه‌ها با توجه به نقشی که در رساندن اطلاعات دارند جمله مایع مهم جغرافیایی محسوب می‌شوند به همین جهت لا است دقت بیشتری در نگهداری و طبقه‌بندی آنها برای استفاده از پژوهان و ملاقصدان صورت گیرد.

با نظری کдра در کتابخانه‌ها و مراکز اسناد، "خصوصاً" مرا تحقیقاتی نظر دانشگاهها و موسانی که در رابطه با نقشه فعالیت دارند به چگونگی نگهداری نقشه‌ها و نیز طبقه‌بندی آنها ملاحظه شود که عموماً "کار اصولی جهت نظم و ترتیب آنها انجام نمی‌شود" اینکه در بعضی از این مراکز نقشه‌های کشوی مخصوص و های طبقه‌بندی کلی و یا بر حسب اندازه و مقیاس نگهداری می‌شود.

باید گفت همان گونه که کتاب در کتابخانه‌ها مراحلی را می‌گذارد تا به راحتی به دست استفاده کنندگان برسد در مورد نقشه هم می‌توان به همان طریق عمل نمود، مراحل انجام کار مشتمل کلیه انداماتی است همانند کتاب.

- مهرگردان و ثبت نمودن و فهرست نویسی و طبقه‌بندی

مهرگردان معمولاً به سه‌وی انجام می‌گیرد تا به نقشه آن وارد شاید، مهرهای بر جسته یکی از انواع مهرهایی است که مناس این نوع مواد کتابخانه‌ای است.

ثبت نقشه بیز همانند کتاب بر حسب شاره ردیف از درو اولین نقشه و ادامه آن می‌باشد، نقشه‌های جهت خصوصیت فیزیک که دارند اغلب به صورت برگه‌ای و بدون جلد و نیز در اندازه‌های مختلف می‌باشند، بدین جهت وسائل و روشهای نگهداری خاصی، طلب می‌کند، فایل‌ها و کشوی مخصوص نگهداری نقشه یکی ای سه‌تیرین روشهای نگهداری مجموعه نقشه‌ها می‌باشند، هم از جهت اندازه و هم از جهت حفاظت از گرد و خاک و رطوبت.

نگهداری نقشه‌ها در درازمدت و نیز نقشه‌های قدیمی با استفاده از پارچه‌های مخصوص و بیز چسباندن آنها بر روی این نوع پارچه و گاهی اوقات تقسیم نقشه به قطعات و چسباندن آنها با ایجاد فاصله در بین قطعات فوق، جهت ازین رفتن نقشه در قسمت ناخوردگی و کردن آنها با اندازه کتاب و سپس تجلید آن به صورت کتاب است، این روش یکی از سه‌تیرین روشهای نگهداری نقشه‌های نفیس و با ارزش می‌باشد

نمایش ترسیمی عوارض پوسته زمین و یا تصویر فضائی از کره، زمین را نقشه گویند و به سطح اطلاق می‌شود که تمام یا بخشی از رویه زمین را از طریق تصویر منعکس می‌سازد، هرگاه نقشه رویه زمین بر سطحی دور منعکس گردد آن را کره جغرافیائی می‌نامند.

۲- انواع نقشه‌ها: نقشه‌های میتوان به دو صورت تقسیم بندی نمود:

- ۱- انواع نقشه از نظر شکل ظاهری و خصوصیات فیزیکی.
- ۲- انواع نقشه از نظر موضوعی.

۱- انواع نقشه از نظر شکل ظاهری و خصوصیات فیزیکی:

الف: از نظر فرم ظاهری: می‌توان نقشه‌های مسلح، بر جسته‌نما (نقشه‌ای که پستی و پلی‌دیهارا به شکل بر جسته و سه‌بعدی نشان می‌دهد)، بر جسته‌وار (نقشه‌ای که کمک‌نثاشی و سایه‌زدن ارتفاعات را بر جسته‌نما می‌دهد ولی سه‌بعدی نیست) را نام برد.

ب: از نظر جنس: می‌توان از نقشه‌های کاهذی، متوالی، پارچه‌ای، پلاستیک و فلزی نام برد.

ج: از نظر اندازه بر حسب مقیاس: می‌توان از نقشه‌های بزری مقیاس، کوچک مقیاس و غیره نام برد و نیز بر حسب اندازه طول و عرض و همچنین نقشه‌های نک برگی و چند برگی تقسیم بندی نمود.

۲- انواع نقشه از نظر موضوع:

الف: نقشه‌های طبیعی، نقشه‌های اقلیمی، نقشه‌های خاکشناسی، نقشه‌های زمین‌شناسی، نقشه‌های گیاه‌شناسی و حیوان‌شناسی (توزیع

- فهرستنويسي و رده‌بندی (طبقه‌بندی) :

به همان گونه که در مورد کتاب انجام می‌شود با تفاوت جزئی که یکنون نظر خصوصیات فیزیکی دارد، فهرست نویسی نقشه‌های دردو بخش فهرست نویسی توصیفی و فهرست نویسی تحلیلی صورت می‌پذیرد، لهرست توصیفی نقشه‌ها مبارز از تعبین سرشناسه نقشه‌ها (سرشناسه نقشه معمولاً کارت‌وگراف و پا زامان ترسیم کننده نقشه‌ها) یا عنوان نقشه می‌باشد (انتخاب عنوان نقشه معمولاً نسبت به دو هامل دیگر در ارجحیت می‌باشد). بعد از عنوان نقشه معمولاً کلمه نقشه داخل کروشه می‌آید (آوردن کلمه نقشه داخل کروشه به دلیل ادغام برگ نقشه در برگ‌دانهای کتابخانه است و از جمله نشان دادن اینکه این برگ مربوط به نقشه است نه کتاب و یا مواد دیگر) بعد از آن نکار نام کارت‌وگراف و پا زامان ترسیم کننده و سینه محل نشر، ناشر و تاریخ نشر می‌آید. در مرحله بعد خصوصیات فیزیکی نقشه شامل تعداد نقشه به ترتیب زیر نوشته می‌شود:

اگر یک نقشه روی یک برگ باشد می‌نویسیم: ۱ نقشه

اگر چند نقشه روی چند برگ باشد می‌نویسیم: ۱ نقشه در ۲ برگ

اگر چند نقشه روی یک برگ باشد می‌نویسیم: ۲ نقشه روی یک برگ

اگر نقشه دو طرفه (پشت و رو) باشد می‌نویسیم: ۱ نقشه دورو (دو طرفه)

سینه رنگ نقشه و اندازه نقشه برحسب طول و عرض (و در نقشه‌های سه بعدی ارتفاع نیز افزوده می‌گردد) همچنین در صورت دارا بودن سری انتشارات شماره سری فوق نوشته می‌شود.

آخرین قسم از فهرست توصیفی مقیاس نقشه و نیز توضیحاتی را که لازم است در پایان نوشته آورده شود، می‌وریم.

فهرست تحلیلی نقشه با انتخاب موضوعات مربوط به نقشه با استفاده از سرمنوانهای موضوعی Subject headings کتاب قسمت مربوط به نقشه‌ها صورت می‌گیرد و نیز دادن معروفهای اضافه به ناشر و کارت‌وگراف و...، به برگ‌های نمونه زیر توجه فرمائید:

نقشه ۱
نقشه‌های تهران‌بزرگ (نقشه) / طرح، ترسیم، کارت‌وگرافی،
گرافی، پیکره‌گرانی و چاپ از مؤسسه جغرافیایی و کارت‌وگرافی سحلب.
تهران، مؤسسه جغرافیایی و کارت‌وگرافی سحلب، (۱۳۶۵).

۱ نقشه: رنگ: ۹۰×۱۱۵ س.م. - (موسسه جغرافیایی و کارت‌وگرافی سحلب)

۱:۱۷۰۰۰ مقیاس: س.م. - نقشه شماره ۱۰۰۳.

۷۶۲۴

۱۲۲۲، ۱، تهران - نقشه‌ها ۲، تهران - خیابانها.

۱۳۶۵

۰۱۲ م. الف، مؤسسه جغرافیایی و کارت‌وگرافی سحلب: نقشه

۱۰۰۳ شماره ۱۰۰۳.

برگه نمونه ۱

